

O VALOROASĂ SPECIE DE CARABUS ÎN NORDUL ȚĂRII - CARABUS SERIATISSIMUS REITTER, 1896 -

TAKACS ADALBERT

Ca introducere aş dori să relatez anumite date privind cunoştinţele ce le avem despre insecte în general și mai concret despre genul *Carabus*.

Din circa 2 milioane de specii de animale cunoscute până în prezent de pe glob, insectele trec de un milion de specii. Se consideră descrise ca specii de insecte: 350.000 *Coleoptere*, 120.000 *Lepidoptere*, 75.000 *Hymenoptere*, 65.000 *Diptere*, 55.000 *Heteroptere*. Ele populează toate mediile de viață: terestre, acvatic, aerian, din zona polară până la ecuator, de la vârful munților până în locurile ascunse, grote, peșteri.

Clasă de animale cu un număr atât de mare de specii, insectele constituie un important factor în economia naturii și a omului. Cea mai mare parte dintre specii sunt dăunătoare diferitelor plante cultivate, dar există numeroase insecte și folositoare, ca albinele, fluturele de mătăsă, sau care contribue la polenizarea plantelor, unele prădătoare în combaterea biologică a insectelor dăunătoare. Totodată participă la procesul de formare al solului, alături de numeroase nevertebrate și alte microorganisme.

Ordinul Coleoptera - gândaci, se împarte în două subordine: *Adephaga-Carnivore* și *Polyphaga-Omnivore*. În subordinul Adephaga se încadrează familia *Carabidae*, din care face parte și genul *Carabus L.* După cunoştinţele de astăzi acest gen cuprinde cca.500 de specii de pe Glob, majoritatea lor trăiește în Europa, Nordul Africii și Asia palearctică. În America de Nord există numai 13 specii.

În anul 1758, Linne înnostează genul *Carabus*, care cuprindea la început toate speciile de carabidae cunoscute în aceea vreme, între care însă ră nimai cinci specii de carabus care astăzi aparțin acestui gen (coriaceus, granulatus, hortensis, nitens, violaceus).

Între anii 1801-1810, Weber și Latreille înnostează genul *Carabus* în înțelesul de astăzi recunoscut al acestuia.

La noi în țară numerosi naturaliști, ocupându-se de coleoptere în general, au adunat și materiale de carabidae, care sunt păstrate în colecții de stat, muzeu și private, descrise numeroase specii noi pentru știință. Astfel de cercetători și colecționari de la noi au fost: Bielz (pentru speciile din Transilvania în 1887; Hormuzachi pentru

Bucovina 1907; Petri pentru Transilvania 1991; Marcu în 1942), Panin între anii 1940 - 1944 publică o serie de articole și lucrări despre carabide, respectiv în 1955 cartea Familia carabidae (gen. *Cychrus Fabricius* și gen. *Carabus Linne*) editată de Academia R.P.R.; Eugen Niculescu; A. Popescu Gorj; Al. Alexinschi; M. Ieniștea; Nicolae Găvulescu, etc.

Teritoriul cuprins între lanțul munților Carpați este foarte bogat în multimea speciilor de coleoptere aparținând genului *Carabus*, iar în țara noastră în Transilvania, Moldova și sudul țării habitează cca. 80 de specii și variații din acest gen.

Dintre aceste specii, una deosebită este "*Carabus Seriatissimus Reitter 1896*" din nordul țării în județul Maramureș.

Aflând din literatura de specialitate existența speciei și la noi în nord (și în partea nord estică a Carpaților - Ucraina), am extins cercetările și în această zonă, ajungând în Munții Vișeului de Sus și în comuna Bocicoiu Mare de lângă râul Tisa la graniță.

În primul an de cercetare, 1996, am capturat un singur exemplar-respectiv primul exemplar, în pădure de lângă Vișeu de Sus, iar în următorii doi ani, încă 12 exemplare la Vișeu de Sus și la Bocicoiu Mare, la marginea pădurilor de fag și carpen.

Am folosit sistemul de capcană, dar nu am știut la început zona concretă, respectiv locul cel mai potrivit unde trăiește gândacul, astfel la marginea pădurii, pe fânăt, lângă cursul apelor (teren umed), sau chiar în mijlocul pădurii printre copaci - deoarece speciile au diferite pretenții la existență.

Pe urmă s-a dovedit că le place terenul umed și marginea pădurilor. Gândacii capturați variază ca mărime între 34 - 40mm; un gândac mare, seamănă cu *carabus violaceus*, dar acesta este mult mai mic. Specia coabitează cu speciile de *obsoletus*, *variolosus*, *cancellatus*, *auronitens escheri*, *violaceus*.

Perioada optimă de apariție a gândacului este luna mai și iunie.

Morfologia externă a gândacului *Carabus seriatissimus Reitter*: corpul robust, alungit, convex; capul mai îngust decât pronotul, alungit; ochii circulare bine dezvoltăți; antenele sunt formate din 11 articole; mandibulele puternice de lungime potrivită, vârful lor este încovoiat; pronotul este mai lat decât lung, scutelul triunghiular; elitrele de culoare neagră, la margine albastră cu punctuație fină, uneori cu strii longitudinale întrerupte; picioarele lungi, negre.

Acest gândac, ca și celelalte specii din genul *carabus* are o viață ascunsă, ziua stând sub bulgări de pământ, sub frunză, apărându-se astfel de dușmanul lui, de păsări. Noaptea pornește după hrana, vânează omizi, melci, râme - atât imago cât și larva.

Fiind o specie destul de rară și numai în Munții Maramureșului, merită să fie cercetată și în continuare pentru a avea cât mai multe date asupra extinderii arealului speciei.

Biliografie:

- M. A. Ionescu, M. Lăcătușu *Entomologie*, Editura Didactică și Pedagogică, București. 1971.
- S. Panin *Fauna R. P. R. Insecta Vol. X. Vasciccola 2. Familia Carabidae* Editura Academia R. P. R. 1955.
- Csiki Erno *Magyarorszag bogarfaunaja I. Kotet 3 fuzet*, Budapest 1906 nov. 15, pag. 162-163.
- Csiki Erno *Die Käferfauna des Karpathenbeckens - 1946*, Gattung *Carabus* L. pag. 142-143.
- Szel Gyozo *A Carabus-Genus Karpat Medenceben elofajainak elterjedese es alfaji tagozodasa (Coleoptera; Caraboidae). Doktoriertekezes*. Termeszettudomanyi Muzeum Allattara, Budapest 1985. pag.17, 29, 61.